

Ortaokul Öğrencilerinin Prososyal ve Antisosyal Davranışlarını Etkileyen Sınıf-içi Etmenler Hakkında Öğretmen Görüşleri*

Teachers' Views on In-Class Factors Affecting Prosocial and Antisocial Behaviors of Secondary School Students

Hakan Öngören¹ Aykut Uzun² Ahmet Katılmış³

¹ Dr, Emniyet Genel Müdürlüğü, İstanbul, Türkiye

² Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Doktora Programı, İstanbul, Türkiye

³ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi (Received Date)

16.02.2023

Kabul Tarihi (Accepted Date)

08.02.2024

*Sorumlu Yazar

Hakan Öngören

Diyarbakır İl Emniyet

Müdürlüğü, Türkiye

ongorenhkn@gmail.com

Öz: Bu çalışmada öğretmen görüşlerinden yola çıkarak ortaokul eğitim çağındaki öğrencilerin olumlu ve olumsuz sosyal davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenler incelenmiştir. Araştırmaya gönüllülük esasına bağlı olarak farklı okul ve branşlarda görev yapmakta olan 6 öğretmen katılım sağlamıştır. Araştırma verileri; yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) modelle desenlenmiş, betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmada kullanılan görüşme formu; kişisel bilgiler, sınıfın fiziksel yapısı ve sosyo-psikolojik ortam, öğretim yöntemleri, bireysel faktörler ve öğretmen faktörü başlıkları altında oluşturulan çeşitli sorulardan oluşmaktadır. Öğretmen görüşlerine göre; sınıf içi oturma düzeninin öğrencilerin fiziki özelliklerine göre tasarlanması, sınıfın temiz ve ergonomik kullanıma sahip olması, öğretmenlerin ders anlatımı esnasında öğrencilere gösterdiği yakınlık, sahip olduğu mesleki beceri ve öğrenciye karşı gösterdiği sevgi temelli yaklaşım öğrencilerin prososyal davranış sergilemesine katkı sağladığı buna karşın farklı kültürden gelen öğrencilerin anlaşamama ve kıskançlık durumunun oluşturduğu sosyo-psikolojik ortamlarda antisosyal davranış sergilediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antisosyal davranışlar, ortaokul öğrencileri, öğretmen, prososyal davranışlar

Abstract: This research examined the in-class factors affecting the positive and negative social behaviors of secondary school students based on the opinions of teachers. Six teachers working in different schools and branches participated in the research voluntarily. The research data were obtained using a semi-structured interview form, patterned with a phenomenology model, one of the qualitative research methods, and analysed using the descriptive analysis technique. In the interview form used in the research; personal information consists of various questions created under the headings of the physical structure of the classroom and socio-psychological environment, teaching methods, individual factors, and teacher factors. According to the teacher's opinions, it has been determined that the classroom seating arrangement is designed in line with the physical characteristics of the students. The classroom has a clean and ergonomic use, the closeness that teachers show to students during the lecture, the professional skills they have and the love-based approach they show to the student contribute to the students' prosocial behavior, while the student exhibits antisocial behavior in socio-psychological environments caused by the lack of agreement and jealousy of students from different cultures.

Keywords: Secondary school students, teacher, prosocial behavior, antisocial behavior.

Öngören, H., Uzun, A. ve Katılmış, A. (2024). Ortaokul öğrencilerinin prososyal ve antisosyal davranışlarını etkileyen sınıf-içi etmenler hakkında öğretmen görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 47-61. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1252103>

Giriş

Çocukları anlamak ve ne istediklerini bilmek, onları geleceğe hazırlama adına önem arz etmektedir. Çünkü çocukları anlamak, eğitimcilerin çocuklara vereceği eğitim konusunda fikir sunmaktadır. Eğitimciler için de geleceğe umutla bakmanın en önemli anahtarı, bilgi, mutlu ve özgüven dolu bir neslin yetişmesinden geçmektedir (Nelson ve Bloom, 1997). Bu yönüyle ele aldığımızda çocukları geleceğe hazırlayan en önem ortamların başında eğitim gördükleri sınıf içi ortamlar gelmektedir. Drucker'e (2011) göre de bir çocuk için aile ortamında başlayan temel eğitim, sonraki yıllarda sosyal çevre ve okul ortamında da devam etmekte ve özellikle sınıf ortamının çocuk için ifade ettiği anlam çocuğun almış olduğu eğitimin kalitesini ve niteliğini de etkilemektedir. Sınıf ortamlarında eğitim gören çocukların her biri farklı aile ve kültür yapılarından gelmektedir. Bu durumu göz önünde bulundurduğumuzda çocukların sergiledikleri davranışların birbirlerinden farklı olması da doğal bir sonuçtur (Phillips ve Lowenstein, 2011). Durum böyle olunca da çocukları bir arada tutmak, geleceğe hazırlamak ve onları anlamak sabır ve

uzmanlık gerektiren bir iş durumuna gelmektedir. Nitekim öğretmenlerin sınıf içinde idareyi sağlaması birçok açıdan zor bir durum olmaktadır. Öğretmenlerin sınıf idaresini etkileyen en önemli değişkenlerden birisi de öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışlarıdır (Can ve Baksı, 2014). Öğrencilerin sınıf içerisinde takındıkları tutum ve davranışlar öğretmenlerin eğitim-öğretim etkinliklerinde eğitsel hedeflere ulaşabilmesi adına oldukça önem arz etmektedir. Zira Yılmaz'ın (2008) belirttiği gibi öğrencilerin istenmeyen davranışlarının önlenmesi durumunda öğretmenlerin eğitsel hedeflere ulaşabilmesi söz konusu olmaktadır.

Öğrencilerin sınıf içerisinde sergiledikleri davranışlarla ilgili olarak literatür incelendiğinde istenen ve istenmeyen davranışlar olmak üzere iki farklı davranış kalıbının olduğunu görmek mümkündür. Genel itibarıyla istenen ve arzu edilen davranış prososyal davranış olarak tanımlanmakta iken istenmeyen ve arzu edilmeyen davranış ise antisosyal davranış olarak tanımlanmaktadır. 1960'lı yıllarda özellikle ABD'de ekonomik ve toplumsal yapının değişmeye başlamasıyla birlikte psikolog Schwartz ve Tangri (1965) tarafından antisosyal davranış üzerine ilk araştırmalar yapılmıştır. Bu

* Bu çalışma 24-25 Kasım 2022 tarihinde Burdur ilinde düzenlenen 6. Uluslararası Başöğretmen Eğitim ve Yenilikçi Bilimler Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

araştırmacılara göre antisocial behaviors kelimesinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan antisosyal davranış terimi, sonucunda fiziki veya sözlü bir şekilde diğer insanlara zarar veren davranışları ifade etmektedir (Dodge ve ark. 2006). Söz konusu bu davranışlar hem toplum hem de derslik ortamında istenmeyen davranışlar da olabilmektedir. Arzu edilen ve istenilen davranış anlamına gelen prososyal davranış (Zahn-Waxler ve ark., 1992) ise özellikle 1990'lı yıllarda bilimsel araştırmalara konu olmuştur. Genel itibarıyla de prososyal davranış başkalarına yardım etmek veya onlarla paylaşmak gibi, kasıtlı olarak başka bir kişi için fayda sağlayan gönüllü davranış olarak tanımlanmaktadır (Grusec ve ark., 2002). Prososyal davranışlar, temel eğitim döneminde büyük önem taşımaktadır. Nitekim bulunduğu ortamla iyi ilişkilere sahip olmak, öğrenciyi kaliteli bir yaşam ve akademik başarı açısından olumlu yönde etkilemektedir (Arwood ve ark., 2005). Öğrencilerin hem antisosyal hem de prososyal davranışları, sınıf arkadaşlarını ve öğretmenlerini etkilediği gibi öğrencilerin eğitim kariyerlerini de etkilemektedir (Caprara ve ark., 2000). Öğrencilerin sınıf içi istenmeyen tutum ve davranışlarının önlenmesi, olumlu tutum ve davranışlarının geliştirilebilmesi, öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısını pozitif yönde etkilemektedir.

Öğrencilerin sınıf ortamında prososyal ve antisosyal davranış sergilemesinin altında yatan birden çok neden olabilmektedir. Söz konusu nedenlerin tespiti noktasında, sınıf yönetiminde önemli bir role sahip olan öğretmenlerin düşünceleri önem kazanmaktadır (Eisenberg ve ark., 2006; Korkut ve Babaoğlu, 2010; Öngören ve Nurdoğan, 2023). Bu araştırmada öğrencilerin prososyal ve antisosyal davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenlerin neler olduğu ile ilgili öğretmenlerin görüşleri incelenecektir. Bununla ilgili olarak öncelikle öğrencilerin davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenlerin neler olduğunu öğrenmek adına kuramsal bilgilerin incelenmesi konunun tam olarak anlaşılması adına faydalı olacaktır.

Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Sınıf İçi Etmenler

Öğrencinin davranışları, okul, aile ve sosyal çevre üçgeni içerisinde şekillenmektedir (Akyıldız, 2017). Öğrencilerin davranışlarına etki eden etmenlere yönelik eğitimcilerin yapmış olduğu sınıflandırma ise öğrencinin davranışlarına etki eden etmenlerin sınıf içi ve sınıf dışı etmenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Buna göre öğrencilerin davranışlarına etki eden etmenlerden okul, aile, sosyal çevre özellikleri, bireyler arası uyumsuzluk ve fırsat eşitsizliği gibi sınıf dışı etkenler olarak belirlenmiştir (Akhter ve Sumi, 2014; Berliner David, 2009; Çelik, 2005; Fortin ve ark., 2006; Uitto ve ark., 2006; Yaşar, 2016). Sınıf içi etmenler ise sınıfın fiziksel yapısı ve sosyo-psikolojik ortam, eğitim programı ve öğretim yöntemleri, öğrenci özellikleri, öğretmen davranışları ve özellikleri olarak sıralamak mümkündür (Atıcı, 2014; Balay ve Sağlam, 2008; Barrett, 2010; Bayraktar, 2015; Çapri ve ark., 2011; Infantino ve Little, 2005; Kargın, 2007; Snell ve ark., 2002; Weinstein, 1977; Wheldall ve Beaman, 1994; Wanless, 2016; Yuvacı ve Dağlıoğlu, 2018; Zembat ve ark., 2020).

Okullar öğrencilerin hayatının önemli bir kısmını geçirdiği ve sosyalleşme ile birlikte formal bilgileri edindiği yerlerdir. Öğrencinin okulda geçirdiği sürenin kahir ekseriyeti de sınıf ortamındadır (Yuvacı ve Dağlıoğlu, 2018). Sınıf alanı ise insanların karşılıklı ilişkilerinin yaşantıya dönüştüğü eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği sosyal ortamlardır. Bununla birlikte çocuğun yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminde sosyal ortamı ile kurduğu etkileşim oldukça

önemlidir. Fakat son zamanlarda okullarda zorbalık ve disiplin problemleri gibi istenmeyen öğrenci davranışlarına daha çok rastlanmaktadır (Çapri ve ark., 2011; Snell ve ark., 2002; Şensoy ve Sağsöz 2015). Bu durumda da okul içerisinde olumlu yaşantılarla beraber olumsuz durumların yaşanabileceği ihtimali ortaya çıkmaktadır. Okulda veyahut sınıf ortamında öğrencilerin davranışlarını etkileyen çeşitli etmenler bulunmaktadır. Özellikle sınıf ortamında yüz yüze ve yakın ilişkilerin gerçekleşmesinden kaynaklı olarak öğrenci davranışlarının ne şekilde gerçekleştiğini gözlemlemek mümkün görünmektedir. Buna bağlı olarak sınıf içerisinde öğrencilerin davranışlarını etkileyen birtakım etmenler bulunmaktadır (Balay ve Sağlam, 2008; Bayraktar, 2015; Infantino ve Little, 2005; Wang ve ark., 2020; Wheldall ve Beaman, 1994).

Öğrencilerin davranışlarını etkileyen nedenlerin başında sınıfın fiziksel yapısı ve sosyo-psikolojik ortam gelmektedir. Sosyo psikolojik ortam kişinin geçmişinden günümüze doğru içerisinde bulunduğu ortamın davranışlarına yapmış olduğu etkiyi ifade etmektedir (Coşkun, 2021). Kozan ve arkadaşlarına (2019) göre sınıfların fiziksel görünüm ile birlikte sahip oldukları mimari fonksiyonlar da öğrencilerin davranışlarına etkide bulunabilir. Ayrıca sınıfın şekli, rengi, estetik yapısı ve konforlu kullanım düzeyi ve mimari yapısı içerisinde bulunan kişilerin davranışları üzerinde etkili olabilmektedir. Her ne koşulda olursa olsun psikolojik açıdan güven veren ortamlar bireylerin ilgili konulara aktif katılımcı olmasını sağlamaktadır (Wanless, 2016). Bu yönüyle düşünüldüğünde psikolojik yönden güvenli sınıf ortamları da öğrencilerin görüş ve düşünceleri, inançları, tecrübeleri ve yaratıcılıklarını ifade etmeleri açısından kendilerini rahat hissettikleri ortamlardır (Barrett, 2010; Zembat ve ark., 2020). Sınıf ortamında gerginlik ve ikili ilişkiler açısından huzursuzluk durumunun yaşandığı ortamlarda öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri sorunlu olmakla birlikte söz konusu durum davranışlarına da yansımaktadır (Durmuşoğlu, 2008).

Eğitim programı ve öğretim yöntemleri öğrencilerin davranışlarını etkileyen bir diğer sınıf içi etmenddir. Etkili bir eğitim ve öğretim programı işlevsel ve esnek olmasının yanında öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini karşılayabilen ve amaç, içerik ve eğitim durumları arasında iyi bir entegrasyon sağlaması gerekmektedir (Kargın, 2007). Milli Eğitim Bakanlığının 2020 yılında yayımladığı Eğitim Faaliyetleri Değerlendirme Raporu'nda da öğretim programları, öğretmen rehberliğinde öğrencilerin kazanması gereken temel bilgi ve beceriler olarak tanımlanmaktadır. Bundan kaynaklı olarak da iyi ve etkili bir öğretim programı öğrencilerin davranış değişikliklerine olumlu yansır demek mümkündür (Millî Eğitim Bakanlığı, 2020). Fontana (1985) da müfredat programının, öğrencilerin kendilerini ve diğerlerini anlamaları için gerekli bilgi ve becerileri öğrettiği ve yaşamlarında kullanılacak faydalı bilgiler içerdiği ayrıca akademik anlamda kendilerini geliştirdiği müddetçe ilgilerini çekeceğini belirtmiştir.

Antisosyal öğrenci davranışları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; okullarda son zamanlarda zorbalık, disiplin problemleri ve arzu edilmeyen öğrenci davranışlarına daha çok rastlandığı (Çapri ve ark., 2011; Snell ve ark., 2002), öğrencilerin arzu edilmeyen olumsuz davranışlar sergilemesinde sınıf içi etmenlerin önemli yer tuttuğu (Akhter ve Sumi, 2014; Kozan ve ark., 2019; Uitto ve ark., 2006; Wanless, 2016; Yaşar, 2016), öğrencilerin davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenlerin sınıfın fiziksel yapısı ve sosyo-psikolojik ortam, eğitim programı ve öğretim

yöntemleri, öğrenci özellikleri, öğretmen davranışları ve özellikleri olarak sıralandığı (Barrett, 2010; Bayraktar, 2015; Carlo ve Randall, 2002; Infantino ve Little, 2005; Kargın, 2007; Snell ve ark., 2002; Wheldall ve Beaman, 1994; Wanless, 2016; Yuvacı ve Dağlıoğlu, 2018; Zembat ve ark., 2020) belirtilmektedir. Prososyal öğrenci davranışları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ise; okul öncesi çocuklarda (13-70 aylık çocuklarda) doğal gözlem yoluyla yapılan bir çalışmada öğretmen uygulamaları, materyal kullanımı vb. durumların öğrencilerde çeşitli prososyal davranışlara imkân tanıdığı (Aydın, 2021); ilköğretim öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada da okul ikliminin pozitif olması ve öğretmenlerin öğrencilerle yakın ilişkiler kurması vb. durumların öğrencilerde çeşitli prososyal davranışlara imkan sağladığı ve zorba eğiliminin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Toğa ve Özmuşul., 2022). Bu bakımdan antisosyal ve prososyal davranışlara olanak sağlayan durumların neler olduğu yapılan araştırmalardan yola çıkarak araştırmanın en önemli problem durumunu oluşturmaktadır.

Öğretmenler, müfredat programını öğrencilere sunup uyguladığı ve sahip olduğu öğretim tarzı, kültürü, karakteri ve felsefi bakış açısı gibi faktörler sınıf yönetimine etkide bulunduğu için öğrenci davranışlarının şekillenmesinde ve yönlendirilmesinde de oldukça önemli bir unsurdur (Atıcı, 2014; Balay ve Sağlam, 2008; Çapri ve ark., 2011; Salmon, 1988; Struyven ve ark., 2006). Bundan dolayı da öğretmenlerin sınıf yönetimi ve öğrenci davranışları konusunda görüş ve değerlendirmelerinin ne şekilde olduğu konusu önem kazanmaktadır. İlgili alanda gerçekleştirilen literatür taramasında öğretmenlerin doğrudan görüşlerine yer veren çalışmalara rastlanılmaması bu araştırmanın gerekliliğini doğurmuştur. Nitekim sınıfın önemli bir parçası olan ve sınıf yönetimi konusunda lider etken olan öğretmenlerin (Balyer, 2016; Mohammadjani ve Tonkaboni, 2015; Sökmen ve ark., 2020) görüşlerine yer verilerek literatüre katkı sağlanacaktır. Ayrıca günümüz öğrenci davranışlarının ne şekilde olduğu ve nereye doğru yön aldığı ile ilgili bilgilere yer verileceğinden araştırmanın başta öğrenci, veli ve öğretmenlere da katkı sunması beklenmektedir. Buna yönelik olarak araştırmada öğretmen görüşleri baz alınarak ortaokul öğrencilerinin prososyal ve antisosyal davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenleri incelemek amaçlanmaktadır. Bu genel amaç kapsamında araştırmada şu soruların cevapları aranmıştır:

1. Öğrenci davranışları üzerinde sınıfın fiziki özelliklerinin etkisi konusunda öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?
2. Öğrenci davranışları üzerinde öğrenciler arasındaki sınıflarda oluşan sosyo-psikolojik ortamın etkisi konusunda öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?
3. Öğrenci davranışları üzerinde başarı durumunun etkisi konusunda öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?
4. Öğrenci davranışları üzerinde öğrenme öğretme süreçlerinde tercih ettikleri öğretim tarzının durumunun etkisi konusunda öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?
5. Öğrenci davranışları üzerinde öğretmenin kişisel özelliklerinin etkisi konusunda öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırmada, öğretmen görüşleri baz alınarak ortaokul öğrencilerinin prososyal ve antisosyal davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenleri incelemek amaçlandığı için nitel araştırma tekniklerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli uygulanmıştır. Olgubilim araştırmalarında bireylerin herhangi bir olay hakkındaki deneyimlerinin belirlenmesi en temel noktadır (Creswell ve Miller, 2000). Bununla birlikte olgubilim deseni bireylerin deneyimlerini sadece bir olgu ile sınırlandırmakta ve deneyimledikleri konular üzerine odaklanmaktadır (Gliner ve ark., 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Sınıf içerisinde öğrencilerin olumlu ve olumsuz davranışlarına etki eden nedenleri en iyi betimleyecek ve deneyimleyecek kişilerin öğretmenler olduğu düşünülmektedir. Nitekim öğrenci davranışlarının değerlendirmesine yönelik yapılan araştırmalarda katılımcı grubun çoğunlukla öğretmenlerden oluştuğu gözlemlenmiştir (Akyıldız, 2017; Allgaier ve ark., 2015; Balay, 2008; Çapri ve ark., 2011; Çelik, 2005; Durmuşoğlu, 2008). Bu araştırmada da öğretmenlerin öğrenci davranışlarına etki eden sınıf içi etmenler hakkındaki görüş ve deneyimlerinden ayrıntılı bir şekilde yararlanmak için olgubilim deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunun tespit edilmesinde olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu yöntemin kullanılmasındaki gaye ise incelenmekte olunan araştırmanın amacı doğrultusunda farklı katılımcıdan bilgi toplamayı olanaklı kılmaktır. Bu şekilde probleme taraf olabilecek kişilerin araştırmanın amacı doğrultusunda ve farklılık gösteren durumlar arasında paylaşılan veya ortak deneyimlerinin bulunup bulunmadığı tespit edilmekte ve bu farklılığa göre problem durumunun farklı boyutları ortaya koyulmaktadır (Baltacı, 2018; Etikan ve ark., 2016). Bu araştırmada da katılımcı grubunun çeşitliliğini sağlamak adına farklı ilçelerdeki ortaokullar ve aynı ilçedeki farklı ortaokul türleri tercih edilmiştir. Bununla birlikte günlük sosyal yaşama dair en yakın bilgi içeriğinin yer aldığı ve öğrencilerin en çok katılım gösteren ders olduğu için ortaokul ders müfredatında yer alan Sosyal Bilgiler dersini işleyen Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ağırlık verilmiştir.

Bu araştırmada İstanbul ili Anadolu yakasındaki farklı ilçelerde (Maltepe, Kartal ve Pendik) ve farklı ortaokul türlerinde (İmam Hatip Ortaokulu ve Ortaokul) görev yapmakta olan toplam altı öğretmen ile görüşülmüştür. Katılımcı grubunun belirlenmesi adına araştırma konusunun deneyim ve tecrübe ile ilgili olmasından dolayı öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin beş yıl ve üzeri olmasına ve cinsiyet dağılımının eşit olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın altı (6) katılımcı ile gerçekleştirilmesi araştırmanın en önemli sınırlılığını oluşturmuştur. Bu durumu aşmak adına katılımcıların mesleki tecrübeleri önemsenerek ortalama 10 yıl üzeri mesleki tecrübeye sahip öğretmenler katılımcı olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte katılımcıların İstanbul ilinin sadece üç (3) ilçesindeki okullardan seçilmesi de bir diğer sınırlılık durumunu oluşturmuş bunun için de seçilen ilçelerin farklı sosyal ekonomik özelliklere sahip olmalarına dikkat edilmiştir. Katılımcılara ait özellikler Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı grubun özellikleri

Rumuz	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Bölüm/Branş	Deneyim/Yıl
K1	Kadın	39	Lisans	Rehberlik Öğretmenliği	17 yıl
K2	Kadın	45	Yüksek Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	21 yıl
K3	Kadın	44	Doktora	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	22 yıl
E1	Erkek	46	Yüksek Lisans	Coğrafya Öğretmenliği	23 yıl
E2	Erkek	36	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	12 yıl
E3	Erkek	34	Lisans	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	10 yıl

Veri Toplama Araçları

Olgubilim (fenomonolojik) araştırmalarda veri toplama işlemi gözlemler, belgeler ve çeşitli görüşmelerle (yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış) gerçekleştirilmektedir (Creswell ve Poth 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada veriler görüşme yöntemi kullanılarak toplanmış ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitekim Johnson ve Turner (2003), sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda görüşme yönteminin sıklıkla kullanıldığını belirtmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler doldurmaya dayalı testler ve anketlerde yer alan sınırlılığı ortadan kaldırması, belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması, sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliğinden kaynaklı yeni ve özgün fikirleri ortaya çıkarttığı için özellikle sosyal bilimler alanındaki araştırmacılarca sıklıkla tercih edilmektedir (Kallio, Pietilä, Johnson ve Kangasniemi, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada da yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları hazırlanmadan önce konuyla alakalı literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması tamamlandıktan sonra oluşturulan görüşme soruları ilk olarak Sınıf Öğretmenliği alanında uzman bir öğretim görevlisinin görüşüne sunulmuştur. Akabinde ise aynı görüşme soruları Sosyal Bilgiler Öğretmenliği alanında uzman bir öğretim üyesine de görüşü alınmak üzere sunulmuştur. Bahse konu görüşme formu sorularında uzman görüşleri alındıktan sonra çeşitli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Daha sonrasında da görüşme formu soruları pilot uygulamanın yapılması için ortaokulda görev yapan 1 Rehberlik Öğretmeni ve 1 Sosyal Bilgiler Öğretmenine yöneltilmiş ve uygulama toplamda 47 dakika sürmüştür. Gerçekleştirilen pilot uygulamanın sonunda yarı yapılandırılmış görüşme formu sorularına nihai şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini tanımlayıcı soruları yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların öğrencilerinin prososyal ve antisosyal davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenler hakkında öğretmenlerin görüşlerini saptamayı amaçlayan sorular bulunmaktadır.

İşlem

Bu çalışmada görüşme formunun uygulanması adına ilk olarak okul idarecilerinden izin istenmiş ve izin alınan okullarda araştırmaya katılacak olan öğretmenlerden gönüllülük esasına göre öncelikle randevu talep edilmiş ve öğrenci hareketliliğinin az olduğu uygun zaman diliminde de görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Söz konusu görüşmeler başlamadan evvel katılımcılara araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilerek araştırmada inandırıcılığın sağlanması çalışılmıştır. Görüşmelerden elde edilecek olan verilerin bilimsel kullanım haricinde hiçbir yerde kullanılmayacağı ve kurum ve şahıs açık kimlik bilgilerinin görüşme formunda kesinlikle belirtilmeyeceğine ve mevcut kişisel bilgilerin hiçbir yerde geçmeyeceği kendilerine açıkça ifade edilmiştir. Görüşmeler, 2022 Ekim-Kasım aylarında gönüllülük esasına

göre katılımcı onayı alınarak yapılmıştır. Endişe ve kaygının olmadığı ve samimi bir ortamda yapılan görüşmeler, ortalama 20-30 dakika süreleri içerisinde olup toplamda 168 dakikalık görüşme kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze gerçekleşen görüşmelerde veri kaybının önlenmesi amacıyla katılımcıların rızası alınarak kayıt cihazı da kullanılmıştır. Bu sayede araştırmanın dış geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Veri Analizi

Bilimsel araştırmalarda verileri açıklayabilecek olan kavram ve temalara ulaşmada içerik analizi tekniği sıklıkla kullanıldığından (Mayring, 2000) bu çalışmada da veriler içerik analizi tekniğine göre analiz edilmiştir. Nitekim içerik analizinde veriler, tümevarımcı bir düşünceyle ortak noktalar göz önünde tutulup kodlanarak belirli temalar oluşturulmakta ve bu şekilde sunulmaktadır (Elo ve Kyngäs, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bundan dolayı görüşme kayıtlarından elde edilen veriler dinlenerek yazıya dökülmüştür. Dökümden elde edilen görüşler, Nvivo 12.0 programı yardımıyla araştırma yazarları tarafından kodlanmış daha sonra kodlar belirli kategori/temalar altında analiz edilmiştir. Araştırma yazarlarına göre kodlamalar arasında farklılık çıkması durumunda tekrar bir araya gelinerek ortak bir karara varılmıştır. Araştırma verilerinin ve kullanılan alıntılarının ifade edilmesinde katılımcı öğretmenlere birer kod numarası (K1...E1...) verilmesi suretiyle açıklamalarda bulunulmuştur. Araştırmanın onaylanabilirliği sağlanmaya yönelik katılımcı görüşlerinden kategorize edilmiş bazı veriler doğrudan verilmiştir. Araştırmada güvenirliliğin sağlanması adına elde edilen bulguların amaca yönelik ve tutarlı olması (Creswell ve Miller, 2000; Yıldırım ve Şimşek, 2013) ile ilgili değerlendirme yapımları için iki katılımcıya (K2, E1) sunulmuş ve olumlu dönüt alınmıştır. Bununla birlikte Miles ve Huberman'ın (1994) nitel araştırmalarda kullanılmasını önerdiği güvenirlilik formülünden de yararlanılmıştır (Güvenirlilik Formülü: Görüş Birliği/ Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı). Araştırma notlarıyla birleştirilip dijital ortamda yazılı duruma getirilen görüşme kayıtlarından ortaya çıkan veriler üç farklı araştırmacı tarafından kodlanarak ana tema/alt tema ve kategorilere ayrılmıştır. Araştırmacıların ortak görüş bildirdiği ve görüş ayrılığı yaşadığı maddeler hesaplanarak araştırmanın güvenirliliği 0,86 olarak hesaplanmıştır. Nitekim Miles ve Huberman'a (1994) göre de güvenirlilik hesaplama sonucunun 0,70 üzerinde gerçekleşmesi araştırmanın güvenilir olduğunu göstermekte olup araştırma kapsamında elde edilen sonuçların güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Araştırmacının Rolü

Doğası gereği nitel araştırmalar öznel, zira araştırmacının rolü hatta bizzat kendisi dahil anahtar veri toplama aracını oluşturmaktadır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020). Bu durumu aşmak adına nitel araştırmalarda çalışmanın güvenirliliğini sağlamak araştırmanın objektif olması için oldukça önem arz etmektedir. Buna yönelik olarak nitel araştırmalarda aynı

görüşme dökümünü birden fazla araştırmacının bağımsız bir şekilde kodlaması ve akabinde ortaya çıkan benzerlik ve farklılıkların tartışılması elzemdir. Bu şekilde araştırma sonuçlarının teyidi ile bulgulara son hali verilebilmektedir (Creswell ve Miller, 2000). Bu çalışmada araştırma sürecinde yer alan üç araştırmacının da bakış açısını araştırmaya katabilmek amacıyla araştırmacıların ayrı ayrı analiz yapmasına ve ortaya çıkan bulguların (tema ve kodlar) karşılaştırılmasına dayalı bir anlayış ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra fenomenolojik araştırmalarda birden çok araştırmacının analiz açısından tam anlamıyla ortaklaşmasının mümkün olamayacağından (Burrell ve Morgan, 2017) bu çalışmada da üç araştırmacı da analiz sürecine bağımsız bir şekilde katkı sunmuş olsa da tema ve kategorilerin son şekle getirilme sürecinin büyük ölçekte ilk yazarın sorumluluğunda gerçekleştirilmiştir.

Etik Onay Bilgileri

Bu araştırmaya ait etik onayı Marmara üniversitesinden alınmıştır.

Bulgular

Bu çalışmanın birinci araştırma sorusu, sınıfın fiziki özelliklerinin öğrenci davranışlarını nasıl etkilediğine ilişkin katılımcıların ne düşündüğünü saptamaktır. Bu kapsamda katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan tema ve kodlara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Dersliklerin Fiziksel Özelliklerinin Öğrenci Davranışlarına Etkisine Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin, öğrencilerin prososyal ve antisosyal davranışlarına etki eden sınıf içi unsurlara ilişkin görüşleri; dersliklerin fiziksel özellikleri, dersliklerdeki sosyo-psikolojik ortam, öğrenci başarı durumu, öğretmenlerin ders esnasında kullanmış oldukları öğretim yöntemi/ders anlatım şekli ve sahip oldukları kişisel özelliklerin öğrenci davranışlarına olan etkisi olmak üzere beş ana tema altında düzenlenmiştir.

Tablo 2’de verilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi katılımcılar dersliklerin uyumsuz oturma düzeninin olmasının, yeterli kullanım alanına sahip olmamasının, duvar renginin koyu renk olmasının ve kuzey tarafında olmasının (güneş almamasının) öğrencilerin olumsuz davranışlar göstermelerine neden olacağını ifade etmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak K2, dersliğin sık sık havalandırılması ile birlikte öğrencinin olumlu davranışlar göstereceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K2’nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...özellikle renk ve havalandırmanın doğrudan etkisi var. Fiziksel olarak küçük boyutlu sınıf öğrencileri olumsuz etkiliyor. Havalandırmanın iyi ve sık olması, gün boyu

sürekli güneş almaması çok önemlidir. Çok güneşli olunca öğrenciler sıcaktan (yaz kış fark etmiyor), güneş ışığı hiç almayınca bu defa soğuktan rahatsız oluyorlar. Sınıfları boyarken canlı renk seçimi bence daha olumlu etkide bulunuyor...”.

Katılımcı E2, dersliklerin havalandırılmasının öğrencilerin davranışlarına olumlu davranış sergilemesinde etkili olacağını belirtmiştir. Buna göre E2’nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...öğrenciler sınıf içerisinde havasız ortamlarda iken derse etkin katılım sağlayamamaktadırlar. Duvar rengi açık olan sınıflarda öğrencilerin verdikleri cevaplar tutarlı ve nettir. Oturma düzeni açısından boy sırasına göre oturulmanın mantıklı olduğunu düşünüyorum ayrıca öğrencileri tembel/çalışkan olarak ayırmanın doğru olmadığını düşünüyorum çünkü tembel olarak nitelendirilen öğrencilerin birbirlerine bakarak olumsuz davranışlar sergilemesine yol açmak mümkün görünmektedir...”.

Katılımcı K1 dersliklerin yeterli kullanım alanına sahip olmamasının ve dersliklerin fiziksel yapısının (sıra/ masa düzeni, duvar rengi) öğrenci davranışları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Buna göre K1’in görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...fiziksel yapı iyi düzenlenmişse davranışlarda olumlu etkiler gözlemlenir. Bunlardan bazıları; Birlikte çalışma isteği oluşmasına katkıda bulunur, öğrencilerin güdülenmesini kolaylaştırır, öğrenmeyi destekler ya da engeller, sınıfın büyüklüğü öğrencinin etkinliklerini yapabileceği geniş alanlar sunar, sınıfın rengi öğrencilerin sürekli okula gelmesini güdüler, temiz olması öğrencilere de olumlu davranış alışkanlığı kazandırır. Oturma düzeni derslerin etkin ve akıcı bir işleyişe kavuşturur. İyi düzenlenmemiş bir sınıf ortamında öğrenciler okula gelmek istemez çünkü motive olamazlar. Öğrenciler derste motive olamadıkları zaman uyumsuz davranışlar sergilerler. Bu fiziksel yapının hepsi birbiri ile bağlantılıdır aslında, bazılarında bozukluk ve düzensizlik öğrencilerin ilgisini, isteğini azaltır...”.

Katılımcı K3 dersliklerin duvar renklerinin öğrencinin olumlu/olumsuz davranış sergilemesinde etkili olacağını belirtmiştir. Buna göre K3’ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...sınıfın rengi sarı ise dışarı çıkma isteği uyandırmakta, havasız olması uyuklamalarına, soğuk olması motivasyonlarının düşmesine sebep olmaktadır. Oksijenli ve normal ayarında ısı olan ortam öğrencinin dinlemesini etkilemektedir. Yazın güneşe dönük bir sınıf bazen sıcaktan fenalaşmalara sebep olabiliyor. Açık, havadar, ferah sınıflar iyi havalandırılan sınıflarda davranış problemleri azdır. Birbiri ile sıkı fıkı olan çocuklar yan yana oturunca sıkıntı çıkabiliyor...”.

Tablo 2. Olumlu/Olumsuz davranışların görülmesinde dersliklerin fiziki koşullarının etkisi

Ana Tema	Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Dersliklerin Fiziksel Koşullarının Etkisi	Olumlu Davranış	Havalandırmanın olması	5	K1, K2, K3, E1, E2
		Açık duvar rengi	4	K1, K2, K3, E1
		Güneş alması	3	K2, K3, E3
		Temiz tutulması	1	K1
	Olumsuz Davranış	Uyumsuz oturma düzeni	4	K1, K2, K3, E3
Yetersiz kullanım alanı		4	K1, K2, K3, E3	
Koyu duvar rengi		3	K1, K3	
Kuzeyde olması		1	E3	

Tablo 3. Olumlu/Olumsuz davranışların görülmesinde öğrenciler arasındaki sosyo psikolojik ortam etkisi

Ana Tema	Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Öğrenciler Arasındaki Sosyo-Psikolojik Ortam	Olumlu Davranış	Benzer yaşantı durumu	2	K3, E2
		Cinsiyet yakınlığı	1	K3
	Olumsuz Davranış	Akrabalık durumu	5	K1, K2, K3, E2, E3
		Farklı kültür ve köken durumu	4	K1, K3, E1, E2
		Sosyo-ekonomik farklılık durumu	3	K1, K2, K3
		Kişisel husumet durumu	2	K1, E1
	Ailevi husumet durumu	2	K3, E2	

Katılımcı E3 dersliklerde uyumsuz oturma düzeninin olmasının öğrencilerin olumsuz davranış sergilemesinde etkili olacağını ifade etmiştir. Buna göre E3'ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...geniş ve tekli sıraların bulunduğu sınıflarda olumsuz davranış görülme sıklığı, küçük ve ikili sıraların bulunduğu sınıflara göre daha düşüktür. Güney cepheye bakan sınıflarda ve kuzey cepheye bakan sınıflarda bile bu durum fark etmektedir. Güney cepheye bakan sınıflarda çocuklar daha uysal ve iyimser iken, kuzey cepheye bakan sınıflarda çocuklar daha karamsar ve içe kapanık olmaktadır...”.

Dersliklerdeki Sosyo-Psikolojik Ortamın Öğrenci Davranışlarına Etkisine Yönelik Bulgular

Bu çalışmanın ikinci araştırma sorusu, dersliklerdeki sosyo-psikolojik ortamın öğrencilerde olumlu veya olumsuz davranışların görülmesinde ne tür etki oluşturduğuna ilişkin katılımcıların ne düşündüklerini saptamaktır. Bu kapsamda katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan tema ve kodlara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3'te verilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi katılımcılar, öğrencilerin arasındaki akrabalık durumunun, farklı kültür ve köken durumunun ve sosyo ekonomik farklılık durumunun öğrencilerin olumsuz davranışlar göstermelerine neden olacağını ifade etmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak K1 öğrenciler arasındaki farklı kültür ve köken durumu ile akrabalık durumlarının öğrencide olumsuz davranış sergileyeceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K1'nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...sosyo-psikolojik ortam ile davranışlar arasında etkileşim vardır. Bunların nedenlerinden birisi farklı kültürde yetişmiş olmalarıdır. Kültür farklılıkları sınıf içinde çatışmalara neden olmaktadır. Örneğin Doğu ve Güneydoğu kökenli ailelere mensup öğrenciler ile Ege, Marmara ve Karadeniz kökenli ailelere mensup çocuklar arasında bazen sorunlar çıkabilmektedir. Buna karşın aynı zamanda öğrencilerin farklılıklara karşı olumlu davranışları da gözlenmektedir. Akrabalık ve husumet gibi durumlar olumlu ya da olumsuz davranış geliştirmelerine neden olabilmektedir. Bu durum birbirini örnek alma, onun gibi olma çabası, birliktelik, iş birliği içinde çalışma, çatışma, kıskanma, kavga şeklinde karşımıza çıkıyor...”.

Katılımcı E2 de öğrenciler arasındaki farklı kültür ve köken (Suriyeli Arap öğrenci ve Türk öğrenci) durumu ile akrabalık (kardeş, kuzen vs.) durumlarının öğrencide olumsuz davranışlar sergilemesine sebebiyet verdiğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı E2'nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...sınıf içerisinde öğrencilerin kendi aralarında kurmuş oldukları sosyo-psikolojik ortamın öğrenci davranışlarına yansımaları olduğu kaçınılmaz bir gerçekliktir. Örneğin Suriye uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle hızlı bir şekilde iletişim kuramaması bu öğrencilerin birbirlerine karşın olumlu davranış geliştirmelerine engel olmaktadır. Ayrıca aynı mahalleden sokaktan ya da akraba (kardeş, kuzen) olan öğrenciler arasında davranış yönünden birbirine benzeme durumu oldukça sık yaşanmaktadır. Son olarak husumetli ailelere mensup çocukların birbirlerine karşı davranışları olumsuzdur...”.

Katılımcı K3 öğrenci aileleri arasındaki ailevi kaynaklı samimi yakınlık ve husumet durumunun varlığı öğrenci davranışları üzerinde olumlu/olumsuz etki yaratmaktadır. Buna göre katılımcı K3'ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...öğrencinin içinde bulunduğu sosyal ortam ve psikolojik ortam davranışlarını, esprilerini, deneyimlerini etkilemektedir. Ailelerinin birbirine karşı duygu ve düşünceleri öğrencilerin arkadaşlıklarını belirlemektedir. Mahallede yaşanan bir olay okula yansımakta aileler bazen okula gelip öğrenciyi bile dövmeye çalışabilmektedir. Mahallenin kültürü ailenin tek göz odada yaşaması öğrencilerin esprilerinden bile anlaşılabilir. Sınıfta genelde gruplaşmalar olur. Bazen bölgesel bazen de cinsiyet temelinde gruplaşırlar. Örneğin kız öğrenciler kendi aralarında olumlu davranış sergilemektedirler. Kardeş ve yakın akrabalar aynı sınıftaysa ya çok içe kapanık ya da aşırı yaramaz olurlar...”.

Katılımcı E3 ise benzer cinsiyette akraba öğrencilerin aynı sınıfta olmaları halinde birbirlerini etkilediklerini ve olumsuz davranışlar sergileyerek başka öğrenciler üzerinde baskı kurma girişimine girdiklerini belirtmiştir. Buna göre katılımcı E3'ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...ikiz öğrencilerin aynı sınıfta olduğu sınıflarda çocuklar kendini rahat ifade edememekte, birisi baskın olduğu için diğerinde içe kapanıklık olmakta. Kuzen erkek çocuklar da aynı sınıfta olunca sıkıntılar yaşanmakta. Birbirlerinden güç alıp, diğer öğrencileri ezabiliyorlar. Sınıflarda genellikle aynı yöreden olan öğrenciler, diğer öğrencileri ezabiliyor...”.

Başarı Durumunun Öğrenci Davranışlarına Etkisine Yönelik Bulgular

Bu çalışmanın üçüncü araştırma sorusu, öğrencilerdeki başarı durumunun olumlu veya olumsuz davranışların görülmesinde ne tür etki oluşturduğuna ilişkin katılımcıların ne düşündüklerini saptamaktır. Bu kapsamda katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan tema ve kodlara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Başarı/Başarısızlık durumu ile öğrencilerin sergiledikleri davranışlar arasındaki ilişki

Kategori	Alt Kategoriler	f	Katılımcılar
Başarılı Öğrenci	Çevresiyle sosyal ve uyumlu davranışlar gösterir	5	K1, K2, K3, E2, E3
	Özgüvenli hareket eder	1	K1
	Derslik ortamına uygun hareket eder	1	K2
	Nadiren de olsa davranış problemi yaşar	1	E3
Başarısız Öğrenci	Çevresiyle antisosyal ve uyumsuz davranışlar gösterir	5	K1, K2, K3, E1, E3
	Sürekli davranış problemi yaşar	4	K1, K2, K3, E1
	Derslik ortamına uygun hareket etmez	1	K3

Tablo 4’te verilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi katılımcılar, öğrencilerin başarılı olmaları durumunda çevresiyle sosyal ve uyumlu davranışlar gösterdiğini, derslik ortamına uygun hareket ettiklerini ve nadiren de olsa davranış problemi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın katılımcılar başarısız öğrencilerin de antisosyal ve uyumsuz davranışlar gösterdiğini, sürekli davranış problemi yaşadıklarını ve derslik ortamında uygunsuz hareketler sergilediklerini ifade etmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak K2 başarılı öğrencinin çevresiyle sosyal ve uyumlu davranışlar sergilediğini ve derslik ortamında uygun hareketler gösterdiğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K2’nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...bence burada öğrencinin karakteri de etkili bazı öğrenci başarısız ama uyumlu bir tutumda olurken bazısı da başarılı ama yaramaz olabilir. Genel olarak başarılı öğrencilerin sınıf içinde daha uyumlu olduklarını söyleyebilirim. Öğrenci eğer girdiği dersin çalışma yöntem tekniklerini bilmiyorsa bu onu hem başarısız kılarken hem de bazen olumsuz davranışlar sergilemesine neden olabiliyor...”.

Katılımcı K3, öğrencinin başarısının düşmesine bağlı olarak çevresiyle antisosyal ve uyumsuz davranışlar sergilediğini ve sonuç itibarıyla derslik ortamına uygun hareketler sergilemediklerini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K3’ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir: “Başarılı öğrencilerin genellikle davranışları problemsiz olmakta ve okul ortamına uygun davranışlar sergilemektedirler. Öğrencinin başarısı düştükçe ve okulla ilgili etkinliklerde yer almadıkça olumsuz davranış sergileme olasılığı artmaktadır”.

Katılımcı K1 ise başarılı öğrencinin özgüvenli olduğunu ve bundan dolayı da diğer öğrencilerle uyumlu davranışlar sergilediğini başarısız öğrencilerin de kimseyle iletişim kurmayarak yalnızlığı tercih ettiğini bundan dolayı uyumsuz

davranışlar sergileyebildiklerini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K1’in görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“Başarılı öğrenciler daha özgüvenli, sosyal ve uyumlu ilişkiler kurabilirken, başarısız öğrenciler antisosyal ve uyumsuz davranışlar sergilemektedir. Bunun nedenleri başarılı öğrenciler sınıftaki öğrenciler tarafından kabul görmüş kişilerdir, onlar gibi olma isteği vardır, herkes onlarla oynamak, konuşmak ister. Diğer tarafta başarısız olan öğrenciler ile kimse iletişim kurmak istemez, sınıf içinde yalnız kalmışlardır genellikle hatta bazen alay etme ve dışlanma gibi durumlar ile de karşılaşmaktadır”.

Katılımcı E3 öğrencinin başarılı olması halinde bile nadiren de olsa davranış problemi yaşadığını belirtmiştir. Buna göre katılımcı E3’ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“Öğrenciler varlığını hissettirmek ister. Kimi öğrenci başarısıyla kendisini gösterir, kimisi de yaramazlık yaparak ben buradayım, beni görün der. Çalışkan, ders dinleyen öğrencilerde davranış problemleri nadir görünürken, Dersi dinlemeyen, derse alaka göstermeyen öğrencilerde davranış problemi sık gözükmektedir. Nadir de olsa çok çalışkan ve davranış problemi gösteren öğrenciler de olmaktadır”.

Öğretmenin Kullandığı Öğretim Yönteminin Öğrenci Davranışlarına Etkisine Yönelik Bulgular

Bu çalışmanın dördüncü araştırma sorusu, öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi/ders anlatım şeklinin öğrencilerde olumlu veya olumsuz davranışların görülmesinde ne tür etki oluşturduğuna ilişkin katılımcıların ne düşündüklerini saptamaktır. Bu kapsamda katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan tema ve kodlara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Olumlu/Olumsuz davranışların görülmesinde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntemlerinin/ders anlatım şekli etkisi

Ana Tema	Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Öğretmenlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemi/Ders Anlatım Şekli	Olumlu Davranış	Öğrenci merkezli öğretim yöntemi kullanma	6	K1, K2, K3, E1, E2, E3
		Farklı ve çok yönlü öğretim yöntemleri kullanma	5	K1, K2, K3, E2, E3
		Öğrenciyi tanımak üzerine kurulu ders anlatım yolunu kullanma	3	K2, E1, E2
		Oyun grupları, drama ve soru cevap yöntemi kullanma	2	E2, E3
		Sosyal etkinliklerle dersi gerçekleştirme	2	K1, K3
	Olumsuz Davranış	Güncel olaylarla ilişkilendirme yapma	1	K2
		Tek bir öğretim yöntemi kullanma	2	K1, E1
		Okuma (sunuş) yoluyla ders anlatma	1	E1
		Merkezi sınavlara yönelik ders anlatması	1	E3

Tablo 5'te verilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi katılımcılar, öğretmenlerin derslerde öğrenci merkezli öğretim yöntemi kullanma, öğrenciyi tanıma üzerine kurulu öğretim yöntemi kullanma ve farklı ve çok yönlü öğretim yöntemleri kullanmaları durumunda öğrencilerde olumlu davranışların ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Buna karşın katılımcılar, öğretmenlerin derslerde tek bir öğretim yöntemi kullanma, okuma (sunuş) yoluyla ders anlatma ve yalnızca merkezi sınavlara yönelik ders anlatmaları durumunda öğrencilerin olumsuz davranışlar sergilediğini ifade etmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak katılımcı E1 öğretmenlerin öğrenci merkezli öğretim yöntemi izlemesi ve düz anlatım yolunu tercih etmesi durumunda öğrencinin derste sıkılmaya başlayacağına vurgu yaparak derse aktif katılım sağlamayacağından öğrencinin olumsuz davranış sergilemesine sebebiyet vereceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı E1'nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

"...öğretmenlerin ders esnasında kullandıkları öğretim yöntemleri öğrencilerin prososyal ve antisosyal davranış gelişimine çeşitli katkılarda bulunabilir. Bunun sebebi, öğrenciye zihinsel olarak ulaşım olabilir. Bundan dolayı da öğrenci merkezli bir öğretim yöntemi izlemek öğrencinin antisosyal davranış sergilememesini sağlayabilir. Eğer ki öğretmen düz okuma anlatım yolunu kullanarak dersi anlatırsa öğrenci sıkılır ve olumsuz davranış sergilemeye başlar..."

Katılımcı E3 de öğretmenin ders anlatımında düz okuma ve sadece merkezi sınavlara (AYT, TYT ve LGS) yönelik ders anlatım yollarını tercih etmesi durumunda öğrencinin derse sürekli aktif katılımı sağlanamayacağından olumsuz davranış sergileyeceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı E3'ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

"Ders işleyişinde sunuş yoluyla öğretim uygulandığında öğretmen merkezli olduğu için çocukların sosyal gelişimine bir katkı sunmaz. Derste münazara, drama, beyin fırtınası gibi tekniklerle zenginleştirilince çocukların sosyal gelişimine katkı sağlar. Müfredatı yetiştirme, kalabalık sınıflar, LGS, AYT ve TYT gibi sınavlarda başarılı olma kaygısından dolayı öğretmenler sunuş yoluyla öğretime yönelmekte maalesef. Sosyal gelişim ikinci plana atılmakta..."

Katılımcı K1 ise öğretmenin derste farklı ve çok yönlü öğretim yöntemi kullanması ve öğrenciyi derse katılım sağlamasına dönük etkinlikler uygulaması durumunda öğrencinin olumlu davranış sergileyeceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K1'in görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

"...farklı ve çok yönlü öğretim yöntemlerini seçen bir öğretmen öğrencilerin prososyal yönünün gelişmesine katkı sağlar. Çünkü öğrenci de derse katılır, araştırır, plan yapar, geziler düzenler, yaparak yaşayarak öğrenir, birlikte iş birliği içinde öğrenirken öğretene rolüne de

geçer. Tek bir öğretim yöntemini seçen öğretmen öğrencinin daha pasif, sadece öğrenen modelde antisosyal davranışlar geliştirmesine neden olabilir..."

Katılımcı K2 öğretmenin ders anlatımında içerikteki bilgileri güncel olaylarla ilişkilendirerek anlatması gerektiğine vurgu yaparak bu sayede öğrencinin derste öğrendiklerini kendi yaşamına uyarladığını ve bu durumda öğrencinin olumlu davranış sergileyeceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K2'nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

"...öğretmenin öğrenciyi tanıması öğrenciyi yerine göre eğitimde merkeze alması, ders içeriğini mümkün olduğunca günlük hayatla ilişkilendirmesinin öğrenci davranışlarını yüzde yüz etkilediğini düşünüyorum. Çünkü anlatılan konu öğrencinin kafasında somutlaştırılınca ve öğrenci bunu kendi hayatına uyarlayınca esas o zaman olumlu davranış ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğretmenin sınıf içindeki tutumu öğrenci üzerinde hayat boyu olumlu ya da olumsuz sonuçlar oluşturabilmektedir. Etki tepki ve rol/model hususları bu durumda geçerlidir diye düşünüyorum..."

Öğretmenin Kişisel Özelliklerinin Öğrenci Davranışlarına Etkisine Yönelik Bulgular

Bu çalışmanın beşinci araştırma sorusu, öğretmenin kişisel özelliklerinin öğrencilerde olumlu veya olumsuz davranışların görülmesinde ne tür etki oluşturduğuna ilişkin katılımcıların ne düşündüklerini saptamaktır. Bu kapsamda katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ulaşılan tema ve kodlara Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6'da verilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi katılımcılar öğretmenlerin iyi kişilik özelliklerine sahip olması, öğrencilerle pozitif iletişim kurması, disiplin ve prensip sahibi olması öğrencilerde olumlu davranış gelişimi sağladığını belirtmişlerdir. Buna karşın katılımcılar öğretmenlerin derslikte aşırı otoriter ve agresif olması, tutarsız davranması ve öğrencilerin sorunlarını görmezden gelmesi sonucunda öğrencilerin olumsuz davranışlar sergilediğini ifade etmişlerdir.

Katılımcı K2 öğretmenin öğrenci ile diyalog kurması gerektiğine vurgu yaparak öğrenci ile iletişim kurmanın öğrencide güven duygusunun geliştirdiğini bu sayede öğrencinin olumlu davranışlar sergilediğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı K2'nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

"...öğretmenin özellikleri öğrenci üzerinde hayat boyu olumlu ya da olumsuz anlamda derin izler bırakabilir. Kısacası öğretmen öğrencinin sınıf içerisindeki olumlu/olumsuz davranışlarını da etkiler. İyi bir kişiliğe sahip ve ders anlatımında öğrencilerle diyalog kurabilen bir öğretmen öğrencisine güven verir ve öğrenci sınıf içerisinde olumlu davranış sergiler..."

Tablo 6. Olumlu/Olumsuz Davranışların Görülmesinde Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerin Etkisi

Ana Tema	Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerinin Etkisi	Olumlu Davranış	İyi kişilik özelliklerine sahip olması	3	K1, K2, E3
		Öğrencilerle pozitif iletişim kurması	2	K1, K3
		Prensip ve disiplin sahibi olması	1	K1
		Tecrübeli ve donanımlı olması	1	E3
		Aşırı otoriter ve agresif olması	2	K3, E1
	Olumsuz Davranış	Tutarsız davranması	1	E2
		Öğrencinin sorunlarını görmezden gelmesi	1	E2

Katılımcı E3 öğretmenlerin ders esnasındaki tutumları, tecrübe ve donanımlarının öğrencilerin davranışları üzerinde etkili olduğunu ve öğretmenin öğrencilere rol model teşkil ettiğini belirtmiştir. Buna göre E3'ün görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“Öğrenciler öğretmenlerin aynasıdır. Öğretmenlerin öğrencilere hitap şekli, davranışı sınıfın iklimini etkilemektedir. Abartılı olmamakla beraber giyim kuşam konusunda serbestliği savunuyorum. Bu çağda giyim kuşamın davranışlara şekil verdiğini düşünmüyorum. Öğretmenlikte tecrübe artıkça sınıf hakimiyeti artmaktadır. Öğretmenlerin olaylara bakış açısı ve tutumu öğrencilerin davranışlarını şekillenmesinde etki etmektedir...”

Katılımcı E2 öğretmenin tutumlarındaki tutarlılık yönüne vurgu yaparak öğrencinin tutarsız ve çelişkili anlatım sergileyen öğretmene karşı saygısız davranabileceğini ve bu durumda öğrencinin sınıfta olumsuz davranış sergileyebileceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı E2'nin görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...öğretmenin sınıftaki tutumu kesinlikle davranış üzerinde etkilidir. Öğrenci öğretmeni tartar ve sınırlarını ona göre çizer. Öğretmeninden çekinirse davranışlarına dikkat eder. Yani demem o ki tutarsız davranış sergileyen öğretmenin öğrencisi de kendisine tutarsız davranır, örneğin yalan söyler. Öğretmen de yalanı görmezden gelir ve de öğretmen tutarsızlık içinde kalır...”

Katılımcı E1 ise öğretmenlerin çok fazla otoriter ve agresif olmalarının öğrencilerde bıkkınlık duygusu yaratacağına vurgu yaparak öğrencilerde olumsuz davranışların görülmesine sebebiyet vereceğini belirtmiştir. Buna göre katılımcı E1'in görüşme dökümünden doğrudan alınan ifade örneği şöyledir;

“...bence öğretmenlerin öğrenci davranışları üzerinde karakterlerinin etkisi bulunmaktadır. Agresif bir öğretmenin öğrencilerinde de agresif tutumlar gözlenebilir. Çünkü öğrencilere karşı aşırı otoriter ve baskıcı olmaya çalışmak kendilerinden bezdirme ve usanma durumu yaratır bu durumda da öğrenciler antisosyal davranış eğilimine girerler”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada öğrencilerin olumlu ve olumsuz davranışlarını etkileyen sınıf içi etmenlerin neler olduğu ile ilgili öğretmenlerin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada dersliklerin fiziksel özelliklerinin, dersliklerdeki sosyo-psikolojik ortamın, öğrencinin başarı/başarısızlık durumunun, öğretmenin kullandığı öğretim yönteminin, öğretmenin kişisel özelliklerinin öğrenci davranışlarını etkilediğine yönelik görüşler saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, dersliklerin fiziksel yapısı açısından havalandırmanın bulunması, duvarların açık renkte olması ve güneş alması gibi durumlarda öğrencilerin genel itibarıyla olumlu davranışlar sergilediğini buna karşın dersliklerde uyumsuz oturma düzeninin varlığı, dersliklerin yetersiz kullanım alanına sahip olmaması ve dersliklerin duvar renginin koyu olması durumunda öğrencilerin genel itibarıyla olumsuz davranışlar sergilemeye başladıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular konu ile ilgili daha önceki araştırma sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda dersliklerin fiziksel özelliklerinin öğrenci davranışlarına yönelik etkisi ile ilgili Weinstein (1977) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin dersliğin bulunduğu kat,

derslik kullanım alanı ve dersliklerin oturma düzeninin öğrencilerin olumlu/olumsuz davranışları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Apter (1982) de sınıfların fiziki özellikleri ile öğrencilerin motivasyonu arasındaki ilişkiyi incelemek için yapmış olduğu çalışmada dersliklerdeki akustik, ışık, renk, sıcaklık ve koltuk düzeni gibi faktörlerin, öğrencilerin sınıftaki davranışları ve akademik becerisi üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Dersliklerin kullanım alanı ile ilgili olarak Şensoy ve Sağsöz (2015) yapmış oldukları çalışmaya göre dersliklerdeki kullanım alanının yeterliliği ile öğrencilerin olumlu davranış gelişmelerini arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde Lewinski (2015) de sınıfların yeterli kullanım alanına sahip olması ile öğrenci öğrenme için güdülendiğini ve bu durumda öğrencinin olumlu davranış sergilemeye başladığını belirtmiştir. Buna karşın Girmen ve arkadaşlarının (2006) yaptıkları çalışmada sınıfların kullanım alanları açısından yetersiz ve düzensiz olması durumunda öğretmenlerin öğrencilere olumlu rol model olarak öğrencinin olumlu davranış geliştirmesi konusunda katkı sunacağını belirtmektedir. Bu bakımdan dersliklerin fiziksel özellikleri ve kullanım olanakları öğrenci davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Dersliklerdeki sosyo-psikolojik ortamın öğrenci davranışlarına etkisine yönelik olarak katılımcılar, öğrenciler arasındaki akrabalık, farklı kültür ve köken durumu ve sosyo-ekonomik farklılıkların öğrencinin olumsuz davranışlar sergilemesine yol açtığını buna karşın aynı cinsiyetteki öğrencilerin yakınlık kurma durumu ve öğrenciler arasındaki yaşantı benzerliği söz konusu olunca bu öğrencilerde olumlu davranışların geliştiğini belirtmişlerdir. Nitekim Cho ve arkadaşları (2001) kırsal alanda yaşayan öğrencilerin benzer sosyo-kültürel faaliyet ve sosyo-ekonomik durumda oldukları için kendi aralarında olumlu davranışlar sergilediklerini buna karşın metropollerde yaşayan öğrencilerin farklı sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik geçmişe sahip olduklarından kendi aralarında olumlu davranış sergileyemediklerini belirtmektedirler. Ayrıca Wang ve arkadaşları (2020) öğrencilerin sınıf içerisinde sağladıkları olumlu psikolojik ortama dikkat çekerek öğrencilerin kendi aralarında sosyo-psikolojik uyum sağladığı zaman akademik başarı elde ettiklerini, alınan eğitim kapsamında öğrencilerde olumlu yönde davranış değişikliği gözlemlendiğini özellikle de benzer aile yapısına sahip öğrencilerin birbirlerine daha yakın davrandıklarını belirtmektedirler. Bu değerlendirmelere karşın Abbas (2002) çalışmasında İngiltere’de farklı kültürden gelen öğrencilerin kendi aralarında hızlı bir şekilde kaynaştığını ve kurdukları etkileşim sayesinde sınıf içerisinde olumlu psikolojik ortamın oluşmasını sağladığını belirtmiştir. Buna göre dersliklerdeki sosyo-psikolojik ortamın öğrencinin davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin başarılı olması durumunun davranışlarına ne tür etkide bulunduğuna yönelik katılımcılar, öğrencilerin çevresiyle sosyal ve uyumlu davranışlar gösterdiklerini, özgüvenli olduklarını ve nadiren de olsa davranış problemi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin başarısız olduğunda bunun davranışlarına ne tür etkide bulunduğuna yönelik ise katılımcılar, öğrencilerin antisosyal ve uyumsuz davranışlar gösterdiğini ve derslik ortamında olumsuz davranışlar sergilediğini belirtmişlerdir. Öyle ki Lyman ve arkadaşlarının (1984) yaptığı çalışmada öğrencilerin sorumluluk bilincine dikkat çekerek başarılı öğrencilerin görev ve sorumluluk bilinci açısından yetersiz öğrencilere göre daha önde olduklarını ve çevrelerine davranış açısında daha hızlı adaptasyon

yaşadıklarını belirtmektedirler. Taşdemir ve Taşdemir (2010) de başarılı öğrencilerin başarısız öğrencilere göre sınıf ortamında diğer öğrencilerle ortak çalışma açısından daha hevesli olduklarını, sosyal problemlerin çözümü için fikir ürettiklerini, öğretmenle yakın ilişki kurmaya çalıştıklarını ve sınıf arkadaşları ile uyumlu olduklarını saptamışlardır. Bu değerlendirmelere karşın Soner (2000) başarılı olmanın tek başına öğrenci üzerinde olumlu davranış geliştirmesi konusunda yeterli olmadığını belirterek yine de başarılı öğrencilerin sınıf ortamında başarısız öğrencilere göre daha uyumlu davranışlar gösterdiğini fakat başarılı ya da başarısız olmanın özgüven duygusu üzerinde etkili olmadığını belirtmektedir. Buna göre araştırma sonuçları ve ilgili araştırmalara bakıldığında öğrencinin başarılı olmasıyla olumlu davranış sergilemesi arasında etkileşim olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenin ders anlatımında kullandığı öğretim yönteminin öğrenci davranışlarına etkisi ile ilgili katılımcılar, öğretmenin öğrenci merkezli, öğrenciyi tanıma üzerine kurulu ve çok yönlü öğretim yöntemleri kullanması halinde öğrencilerin olumlu davranış sergilediklerini buna karşın katılımcılar, tek bir öğretim yöntemi kullanma, merkezi sınavlara yönelik ders anlatma ve sunuş yoluyla ders anlatma yöntemlerini kullanmaları durumunda ise öğrencilerin olumsuz davranış sergilediklerini belirtmişlerdir. Struyven ve arkadaşları (2006) araştırmalarında öğretim yönteminin etkisine dikkat çekmiş ve öğrenciyi harekete geçiren öğrenci merkezli öğretim yönteminin izlenmesi durumunda öğrencinin öğretmenle daha yakın ilişki kurma fırsatı yakaladığı bundan dolayı da öğrencinin sınıf içerisinde sergilediği davranışların olumlu yönde geliştiğini belirtmektedirler. Nitekim Mohammadjani ve Tonkaboni (2015) de öğretmenlerin ders anlatımında işbirlikli öğrenme yöntemi izlemesi durumunda derse katılım düzeyi düşük olan öğrencinin bile derse katılım göstermeye çalıştığını ve ders ortamında öğrenme havasının oluştuğunu bu durumda öğrencilerin olumlu davranışlar sergilemesini sağladığını belirtmektedirler. Bu değerlendirmelere karşın Blumenfeld ve Meece (1988), öğretmenin ders anlatımında öğrenci merkezli eğitimi uygulayarak öğrenciyi istendik (olumlu) davranışa sürükleyebileceğini fakat bunun gerçekleşmesinin de öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine bağlı olduğunu belirtmektedirler. Buna göre öğretmenlerin ders anlatımı esnasında öğrenciyi mobilize edecek öğrenci merkezli bir anlatım tarzını benimsemesi öğrencinin olumlu davranış sergilemesine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Öğretmenin kişisel özelliklerinin öğrenci davranışlarına etkisi ile ilgili katılımcılar, öğretmenin iyi kişilik özelliklerine sahip olması, disiplin ve prensip sahibi olması ve öğrencilerle pozitif iletişim kurması durumunda öğrencilerin olumlu davranış sergilediklerini buna karşın, öğretmenin derslikte aşırı otoriter ve agresif olması, tutarsız davranması ve öğrenci sorunlarını görmezden gelmesi gibi durumlarda öğrencilerin olumsuz davranış geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Şahin (2011) etkili bir öğretmenin sahip olması gereken kişilik özellikleri ile ilgili yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin çevresine ve öğrencilerine davranışlarıyla model olması, ahlaklı ve tutarlı olması ve kendisiyle barışık olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Phillips ve arkadaşlarının (1985) yapmış olduğu araştırmada atılgan, hayal gücü yüksek ve ders anlatımında beceri düzeyi yüksek olan öğretmenlerin öğrencileri olumlu davranışa yönlendirmede daha etkili olduklarını tespit etmişlerdir. Buna göre mesleğini seven

öğretmenlerin öğrencileri olumlu davranışlara sevk etmede daha başarılı olduklarını belirtmek mümkün görünmektedir.

Araştırmanın en önemli sınırlılığı altı (6) katılımcı ile gerçekleştirilmesidir. Bunu aşmak adına katılımcıların mesleki yeterlilik ve tecrübeleri göz önünde bulundurulmuş ve ortalama 10 yıl üzeri mesleki tecrübeye sahip öğretmenler katılımcı olarak belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların İstanbul ilinin sadece üç (3) ilçesindeki okullardan seçilmesi de bir diğer sınırlılık olmuştur. Bunu aşmak adına da ilçelerin farklı sosyal ekonomik özelliklere sahip ilçeler olmasına dikkat edilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgu ve sınırlılıklar temel alınarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Bu çalışma derslik ortamında öğrenci davranışlarına etkide bulunan unsurların neler olduğu ile ilgili sadece öğretmen görüşleriyle sınırlı tutulmuştur. Bundan dolayı sınıf dışı öğrenci davranışlarına etki eden unsurların öğrenilmesi de önem arz etmektedir. Buna yönelik olarak öğrenci davranışlarına etki eden okul içi ve okul dışı unsurların neler olduğu ve öğrencilerin hangi koşullar altında olumlu davranışlar sergilediğinin bilinmesi için doğrudan öğrencilere yönelik çalışmaların yapılmasının önemli olduğu söylenebilir.
- Bu araştırmada katılımcılara göre dersliklerin fiziksel özelliklerinin ve sosyo-psikolojik ortamın öğrenci davranışları üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların mesleki deneyimlerinin ortalama 10 yıl üzerinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda dersliklerde öğrenci davranışlarına etki eden unsurların neler olduğu ile ilgili yeterli bir mesleki tecrübeye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca dersliklerin fiziksel yeterlilik ve sosyo-psikolojik ortam açısından uygun duruma getirilmesine yönelik öğrencilerden hayallerindeki okul ortamı ile ilgili fikirlerini almak ve okul tasarımlarında öğrencilerden alınan fikirlere de yer verilmesinin önemli olduğunu belirtmek mümkündür.
- Bu çalışmada, öğretmenin derste kullanmış olduğu öğretim yönteminin öğrenci davranışları üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin öğrencilerin olumlu davranış göstermesine olumlu katkıda bulunduğu için öğrenme ve öğretme süreçlerinin öğrenci merkezli tasarlanması önerilebilir.

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçlar 27/8/2003 tarihli ve 25212 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 113. Maddesine dayandırılarak kurulan “Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu’nun öğrenci davranışlarını değerlendirme konusunda alacağı kararlarla ilgili yardımcı kaynak olabilmesi bakımında da önemli görülmektedir.

Yazar Katkı Oranı

Tüm yazarlar makalenin tüm süreçlerinde eşit oranda rol almışlardır. Tüm yazarlar çalışmanın son halini okumuş ve onaylamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilim Kurulunun 19/12/2022 tarihli 10-12 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Çatışma Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Kaynakça

- Abbas, T. (2002). The home and the school in the educational achievements of South Asians. *Race Ethnicity and Education*, 5(3), 291-316. Doi: <https://doi.org/10.1080/1361332022000004878>.
- Akhter, R., & Sumi, F. R. (2014). Socio-cultural factors influencing entrepreneurial activities: A study on Bangladesh. *IOSR Journal of Business and Management*, 16(9), 1-10.
- Akyıldız, S. (2017). Öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(39), 141-169. Doi: <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.338158>.
- Allgaier, K., Zettler, I., Wagner, W., Püttmann, S., & Trautwein, U. (2015). Honesty-humility in school: Exploring main and interaction effects on secondary school students' antisocial and prosocial behavior. *Learning and Individual Differences*, 43, 211-217. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2015.08.005>.
- Apter, M. J. (1982). *The experience of motivation: The theory of psychological reversals*. Academic Press.
- Arwood, B.S., Marrow, L., Lane, K., & Joliette, K. (2005). Project iprove: improving teachers' ability to address students' social needs. *Education and Treatment of Children*, 28(4), 430-443. 11.10.2022 tarihinde <http://www.jstor.org/stable/42899863> adresinden erişilmiştir.
- Atıcı, R. (2014). Sınıf içerisinde öğrenci davranışlarına etki eden etmenler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28(2), 413-427. Doi: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2445>.
- Aydın, M. Ş. (2021). 13-70 aylık çocuklarda prososyal davranışlar: Doğal gözlem çalışması. *Psikoloji Çalışmaları*, 41(2), 673-709
- Balay, Y. R. & Sağlam, D. M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1-24.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Balyer, A. (2016). Öğretmen liderler: öğretmen algıları üzerine nitel bir araştırma. *İlköğretim Online*, 15(2), 391-407. Doi: <https://doi.org/10.17051/ilo.2016.81764>.
- Barrett, B. J. (2010). Is "safety" dangerous? a critical examination of the classroom as safe space. *The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 1(1), 1-12. Doi: <http://dx.doi.org/10.5206/cjsotlr.2010.1.9>.
- Bayraktar, H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *Turkish Studies*, 10(3), 1079-1100. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7788>.
- Berliner, David C. (2009). Poverty and Potential: Out-of-School Factors and School Success. *Boulder and Tempe: Education and the Public Interest Center & Education Policy Research Unit*. Retrieved [17.09.2022] from <http://epicpolicy.org/publication/poverty-and-potential>.
- Blumenfeld, P. C., & Meece, J. L. (1988). Task factors, teacher behavior, and students' involvement and use of learning strategies in science. *The Elementary School Journal*, 88(3), 235-250. Doi: <https://doi.org/10.1086/461536>.
- Burrell, G., & Morgan, G. (2017). *Sociological paradigms and organisational analysis: Elements of the sociology of corporate life*. Routledge.
- Carlo, G., & Randall, B.A. (2002). The Development of a measure of prosocial behaviors for late adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 31, 31-44. <https://doi.org/10.1023/A:1014033032440>.
- Can, E. & Baksi, O. (2014). Öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışlarının öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısına etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 86-101.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Pastorelli, C., Bandura, A., & Zimbardo, P. G. (2000). Prosocial foundations of children's academic achievement. *Psychological Science*, 11(4), 302-306. Doi: <https://doi.org/10.1111/1467-9280.0026>.
- Cho, S. H., Kim, C. J., Kim, B. K., Kim, C. Y., & Kim, H. J. (2001). The effects of a portfolio system on elementary school students' socio-psychological classroom environment. *Journal of the Korean Association for Science Education*, 21(3), 529-536. <https://koreascience.kr/article/JAKO200117347318115.page>.
- Coşkun, B. (2021). Neoliberalizm ve Eleştirel Kuram: Neoliberalizmin Teori ve Pratik Uyuşmazlığı. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 5(1), 53-76.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory Into Practice*, 39(3), 124-130. Doi: https://doi.org/10.1207/s15430421tip3903_2.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (pp. 147-181), London: Sage publications.
- Çapri, B., Balcı, A. & Çelikkaleli, Ö. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 89-102.
- Çelik, N. (2005). *Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar* (Doctoral dissertation), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dodge, K. A., Coie, J. D., & Lynam, D. (2006). *Aggression and Antisocial Behavior in Youth*. In N. Eisenberg, W. Damon, & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (pp. 719-788). John Wiley & Sons, Inc.
- Drucker, P. (2011). *Büyük Değişim Çağında Yönetim*, (Çev. Z. Dicleli), Optimist Yayınları, İstanbul.
- Durmuşoğlu, M.C. (2008). An examination on the opinions of preschool teachers about the preschool learning settings in their schools. *Eurasian Journal of Educational Research*, 32, 39-54.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Spinrad, T. L. (2006). Prosocial Development. In N. Eisenberg, W. Damon, & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (pp. 646-718). John Wiley & Sons, Inc.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>.
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.

- Fontana, D. (1985) *Classroom Control Understanding and Guiding Classroom Behaviour*. London: British Psychological Society.
- Fortin, L., Marcotte, D., Potvin, P., Royer, É., & Joly, J. (2006). Typology of students at risk of dropping out of school: Description by personal, family and school factors. *European Journal of Psychology of Education*, 21(4), 363-383. Doi: <https://doi.org/10.1007/BF03173508>.
- Girmen, P., Anılan, H., Şentürk, İ., & Öztürk, A. (2006). Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına gösterdikleri tepkiler. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 235-244.
- Gliner, J. A., Morgan, G. A., & Leech, N. L. (2015). *Uygulamada araştırma yöntemleri: Desen ve analizi bütünleştiren yaklaşım* [Research methods in applied settings an integrated approach to design and analysis] (2. baskı). (S. Turan, Çev. Edt.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal kitabın yayım tarihi 2009).
- Grusec, J. E., Davidov, M., & Lundell, L. (2002). Prosocial and helping behavior. *Blackwell Handbook of Childhood Social Development*, 15, 457-474.
- Infantino, J., & Little, E. (2005). Students' perceptions of classroom behaviour problems and the effectiveness of different disciplinary methods. *Educational Psychology*, 25(5), 491-508. Doi: <https://doi.org/10.1080/01443410500046549>.
- Johnson, B., & Turner, L. A. (2003). *Data collection strategies in mixed methods research. Handbook of mixed methods in social and behavioral research*, (pp. 297-319), London: Sage publications.
- Kallio, H., Pietilä, A. M., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). Systematic methodological review: developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of Advanced Nursing*, 72(12), 2954-2965. Doi: <https://doi.org/10.1111/jan.13031>.
- Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(01), 1-15. Doi: http://dx.doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000103.
- Korkut, K., & Babaoğlu, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 146-156.
- Kozan, D., Emeksever, A. & Onur Sezer, G. (2019). Öğrenme ortamlarının fiziksel düzeni açısından sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1177-1189. Doi: <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.47159-443654>.
- Lewinski, P. (2015). Effects of classrooms' architecture on academic performance in view of telic versus paratelic motivation: a review. *Frontiers in Psychology*, 6, 746. Doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00746>.
- Lyman, R. D., Prentice-Dunn, S., Wilson, D. R., & Bonfilio, S. A. (1984). The effect of success or failure on self-efficacy and task persistence of conduct-disordered children. *Psychology in the Schools*, 21(4), 516-519. [https://doi.org/10.1002/1520-6807\(198410\)21:4<516::AID-PITS2310210419>3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/1520-6807(198410)21:4<516::AID-PITS2310210419>3.0.CO;2-O).
- Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis [28 paragraphs]. Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: *Qualitative Social Research*, 1(2). 13.10.2022 tarihinde <http://nbnresolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204> adresinden erişilmiştir.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2020). Talim ve Terbiye Kurulu 'Eğitim Faaliyetleri Değerlendirme Raporu' 13.10.2022 tarihinde https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_08/24113_242_ogretimprogramlari_dr.pdf adresinden erişilmiştir.
- Mohammadjani, F., & Tonkaboni, F. (2015). A Comparison between the effect of cooperative learning teaching method and lecture teaching method on students' learning and satisfaction level. *International Education Studies*, 8(9), 107-112. Doi: <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v8n9p107>.
- Nelson, C. A., & Bloom, F. E. (1997). Child development and neuroscience. *Child Development*, 68(5), 970-987. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1997.tb01974.x>.
- Öngören, H., & Nurdoğan, A. (2023). Comparison of the perceptions and attitudes of the sixth-grade students of General Secondary School and Imam Hatip secondary school towards the law and justice course. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 503-518. <https://doi.org/10.24315/tred.1061328>.
- Phillips, D. A., & Lowenstein, A. E. (2011). Early care, education, and child development. *Annual Review of Psychology*, 62, 483-500. Doi: <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.031809.130707>.
- Phillips, D. A., Carlisle, C. S., Hautala, R., & Larson, R. (1985). Personality traits and teacher-student behaviors in physical education. *Journal of Educational Psychology*, 77(4), 408-416. Doi: <https://doi.org/10.1037/0022-0663.77.4.408>.
- Resmî Gazete (Ekim, 2022). Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060502_8.htm#:~:text=%22MADDE%2014%20E2%80%93%20C3%96%C4%9Fren%20davran%C4%B1%C5%9F%20de%C4%9F%20kararlar%C4%B1%20oku%20m%C3%BCd%C3%BCr%C3%BCne%20bildirmek.
- Salmon, P. (1988). *Psychology for teachers: An alternative approach*. London: Routledge. Doi: <https://doi.org/10.4324/9781003272366>.
- Schwartz, M., & Tangri, S. S. (1965). A note on self-concept as an insulator against delinquency. *American Sociological Review*, 30(6), 922-926.
- Snell, J. L., MacKenzie, E. P., & Frey, K. S. (2002). Bullying Prevention in Elementary Schools: The Importance of Adult Leadership, Peer Group Support, and Student Social-Emotional Skills. In M. R. Shinn, H. M. Walker, & G. Stoner (Eds.), *Interventions for academic and behavior problems II: Preventive and remedial approaches* (pp. 351-372). National Association of School Psychologists.
- Soner, O. (2000). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 249-260.
- Sökmen, Y., Yıldırım, G. ve Kılıç, D. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin öğretmen kavramına yönelik metaforlarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 1-13.

- Struyven, K., Dochy, F., Janssens, S., & Gielen, S. (2006). On the dynamics of students' approaches to learning: The effects of the teaching/learning environment. *Learning and Instruction*, 16(4), 279-294. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2006.07.001>.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 239-259.
- Şensoy, S., & Sağsöz, A. (2015). Öğrenci başarısının sınıfların fiziksel koşulları ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 87-104.
- Taşdemir, M., & Taşdemir, A. (2010). Okullarda başarı ve başarısızlık olgusu: tipik öğrenci davranışları yönüyle bir durum araştırması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 471-503.
- Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.
- Toğa, İ., & Özmuşul, M. (2022). İlkokullarda okul iklimini iyileştirmeye yönelik uygulama örnekleri. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 146-167.
- Uitto, A., Juuti, K., Lavonen, J., & Meisalo, V. (2006). Students' interest in biology and their out-of-school experiences. *Journal of Biological Education*, 40(3), 124-129. Doi: <https://doi.org/10.1080/00219266.2006.9656029>.
- Wang, M. T., Degol, J. L., Amemiya, J., Parr, A., & Guo, J. (2020). Classroom climate and children's academic and psychological wellbeing: A systematic review and meta-analysis. *Developmental Review*, 57, 100912. Doi: https://doi.org/10.1007/978-94-6209-332-4_5.
- Wanless, S. B. (2016). Bringing psychological safety to the field of human development: An introduction. *Research in Human Development*, 13(1), 1-5. Doi: <https://doi.org/10.1080/15427609.2016.1141282>.
- Weinstein, C. S. (1977). Modifying student behavior in an open classroom through changes in the physical design. *American Educational Research Journal*, 14(3), 249-262. Doi: <https://doi.org/10.3102/00028312014003249>.
- Wheldall, K. ve Beaman, R. (1994). *An evaluation of the WINS (Working Ideas for Need Satisfaction) training package: Report submitted to the New South Wales Department of School Education, 1993*. Original Resources in Education, 18(1), fiche 4 E01.
- Yaşar, M. R. (2016). Yoksulluk, akademik başarı ve kültürel sermaye ilişkisi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 202-237.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, N. (2008). Dersin akışını bozan istenmeyen davranışları yönetme stratejilerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-38.
- Yuvacı, Z., & Dağhoğlu, H. E. (2018). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve buldukları sınıf ortamının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 234-256. Doi: <https://doi.org/10.24130/ecccd-jecs.196720182262>.
- Zembat, R., Tunçeli, H. İ. & Akşin Yavuz, E. (2020). Safety of preschools: physical, psychological and sanitary characteristics. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 225-236. Doi: <http://dx.doi.org/10.38089/ekvad.2020.16>.
- Zahn-Waxler, C., Radke-Yarrow, M., Wagner, E., & Chapman, M. (1992). Development of concern for others. *Developmental Psychology*, 28(1), 126-136. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.1.126>.

Extended Abstract

Understanding children and knowing what they want is important to prepare them for the future as it provides insight educators on how to educate them. For educators, the most important key to look at the future with hope is raising a wise, happy, self-confident generation (Nelson & Bloom, 1997). Considering this aspect, the most important environment that prepares children for the future is the classroom environment where they are educated. According to Drucker (2011), the basic education that starts in the family environment for a child continues in the social and school environments. The meaning of the classroom environment for the child also affects the quality of education the child receives. Each child who is educated in classroom environments comes from a different family and cultural structure. Considering this situation, it is a natural result that children's behaviors are different from each other (Phillips & Lowenstein, 2011).

When the research on antisocial behavior was examined, it was found that bullying, discipline problems, and undesirable student behaviors have been encountered more recently in schools (Çapri et al., 2011; Snell et al., 2002). In-class factors play an important role in students exhibiting undesirable negative behaviors (Akhter and Sumi, 2014; Kozan et al., 2019; Uitto et al., 2006; Wanless, 2016; Yaşar, 2016), in which the factors affecting the behavior of students in the classroom are listed as the physical structure of the classroom and the socio-psychological environment, educational program, teaching methods, student characteristics, teacher behaviors and characteristics (Barrett, 2010; Bayraktar, 2015; Infantino and Little, 2005; Kargin, 2007; Snell et al., 2002; Wheldall and Beaman, 1994; Wanless, 2016; Yuvacı and Dağlıoğlu, 2018; Zembat et al., 2020). When the research on prosocial behavior is examined, a study conducted through natural observation in preschool children (children aged 13-70 months), teacher practices, material use found that situations allow for various prosocial behaviors in students (Aydın, 2021) and the school climate is positive and teachers establish close relationships with students. In a study conducted for elementary school students (Aydın, 2021), it has been concluded that situations provide opportunities for various prosocial behaviors in students and the bullying tendency decreases (Toğa and Özmuşul, 2022). In this regard, we formulated the research questions below as the core focus of what are the situations that enable antisocial and prosocial behaviors.

- 1- What are the thoughts of teachers about the impact of the physical characteristics of the classroom on student behavior?
- 2- What are the thoughts of teachers about the impact of the socio-psychological environment formed in the classrooms between students on student behavior?
- 3- What are the thoughts of teachers about the impact of success status on student behavior?
- 4- What are the thoughts of teachers about the impact of the state of their preferred teaching style on student behavior in learning teaching processes?
- 5- What are the thoughts of teachers about the impact of the teacher's characteristics on student behavior?

Method

This research was designed as a qualitative study. In the research, the phenomenology model, one of the qualitative research techniques, was applied in order to examine the factors affecting prosocial and antisocial behavior of secondary school students based on teacher opinions in the

classroom. Determining the experiences of individuals about any event is the most basic point in phenomenological research (Creswell & Miller, 2000). However, the phenomenology pattern limits the experiences of individuals to only one phenomenon and focuses on the issues they experience (Gliner et al., 2015; Yıldırım and Şimşek, 2013). It is thought that teachers are the people who will best describe and experience the reasons that affect the positive and negative behavior of students in the classroom. As a matter of fact, in the studies conducted for the evaluation of student behavior, it has been observed that the participant group consists mostly of teachers (Akyıldız, 2017; Allgaier et al., 2015; Balay, 2008; Çapri et al., 2011; Çelik, 2005; Durmuşoğlu, 2008). In this research, a phenomenological pattern was also used to make detailed use of teachers' opinions and experiences about in-class factors affecting student behavior.

In the research, the purposeful sampling method was used in the non-probabilistic sampling methods to determine the working group. The purpose of using this method is to make it possible to collect information from different participants in accordance with the purpose of the research being studied. In this way, it is determined whether the people who may be a party to the problem have shared or common experiences in line with the purpose of the research and between different situations, and different dimensions of the problem situation are revealed according to this difference (Baltacı, 2018; Etikan et al., 2016). In this research, a total of six teachers working in different districts (Maltepe, Kartal and Pendik) and different types of secondary schools (Imam Hatip Secondary School and Secondary School) on the Anatolian side of Istanbul province were interviewed. In order to determine the participant group, due to the fact that the research topic is related to experience, care has been taken to ensure that the teachers' professional experience is minimum five years or over and that the gender distribution is equal.

Conclusion and Discussion

The findings obtained within the scope of the research were compared with the results of previous research on the subject. Weinstein (1977), in his research on the effect of the physical characteristics of classrooms on student behavior, stated that the floor where the classroom is located, the area of use of the classroom, and the seating arrangement of the classrooms affect the positive/negative behaviors of the students. Apter (1982), in his research to examine the relationship between the physical characteristics of the classrooms and the motivation of the students, found that factors such as acoustics, light, color, temperature, and seating arrangement in the classrooms have an effect on the behavior and academic skills of the students in the classroom. Regarding the usage area of the classrooms, Şensoy and Sağsöz (2015) stated that there is a significant relationship between the adequacy of the usage area in the classrooms and the positive behavior development of the students, according to their research. In the same way, Lewinski (2015) stated in his research that students are motivated for learning when the classrooms have sufficient space, and thus positive behavior is observed in the student.

This study has been limited to only the opinions of teachers about the factors that affect student behavior in the classroom environment. For this reason, it is also important to learn the factors that affect out-of-class student behaviors. In this regard, we can say that it is important to conduct studies aimed directly at students to know what in-school and out-of-school

factors affect student behaviors and under which conditions students exhibit positive behaviors.

According to the participants in this study, it was revealed that the physical characteristics of the classrooms and the socio-psychological environment were effective for student behaviors. Considering that the professional experience of the participants is +11 years, they have sufficient professional experience with the factors affecting student behavior in classrooms. Additionally, it is possible to state that it is important to obtain the ideas of the students about their imagined school environments to make the classrooms more suitable in terms of physical competence and socio-psychological environment.

In this study, it was revealed that the teaching method used by the teacher in the lesson was effective for student behavior. We can suggest that learning and teaching processes should be designed as student-centered, especially since student-centered methods and techniques contribute positively to students' behavior.

Author Contributions

All authors took an equal part in all processes of the article. All authors have read and approved the final version of the study.

Ethical Declaration

This research was conducted with the permission of the Marmara University Institute of Educational Sciences Scientific Committee, with the decision dated 19/12/2022 and numbered 10–12.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.